

50
cele mai
frumoase
scrisori
de
dragoste

Antologie alcătuită de DAVID H. LOWENHERZ

Traducere din limba engleză de
RUXANDRA TOMA

Ediția a III-a

NEMIRA

Coperta: Oana BĂNDĂRĂU
Redactor: Oana IONAȘCU
Lector: Viorica DUMITRENCO
Tehnoredactor: Alexandru CSUKOR

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LOWENHERZ, DAVID H.

50 cele mai frumoase scrisori de dragoste / coord.: David H. Lowenherz;

trad. din lb. engleză: Ruxandra Toma. – Ed. a 3-a. –

București : Nemira Publishing House, 2021

ISBN 978-606-43-1066-8

I. Lowenherz, David H. (coord.)

II. Toma, Ruxandra (trad.)

82

David H. Lowenherz, Ed.

50 GREATEST LOVE LETTERS OF ALL TIME

Copyright © David H. Lowenherz, 2016

© Nemira, 2017, 2018, 2021

Tiparul executat de MONITORUL OFICIAL R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări, închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1066-8

Cuprins

Notă către cititor	7
Introducere	9

Dragostea tandră

Horatio Nelson către Emma Hamilton.....	17
George A. Custer către Elizabeth Custer	23
John Ruskin către Euphemia Ruskin.....	27
Wolfgang Amadeus Mozart către Constanze Mozart.....	31
Elizabeth Barrett Browning către George Barret	35
Michelangelo Buonarroti către Vittoria Colonna	43
Harry Truman către Bess Wallace	45
George Bush către Barbara Pierce.....	49
Kahlil Gibran către Mary Haskell.....	55
Benjamin Franklin către Madame Brillon	59

Nebun după tine

Jack London către Anna Strunsky.....	65
Ernest Hemingway către Mary Welsh.....	69

Zelda Fitzgerald către F. Scott Fitzgerald	73
Marc Chagall către Bella Chagall.....	77
Vita Sackville-West către Virginia Woolf	81
Alfred de Musset către George Sand.....	85
Jack Kerouac către Sebastian Sampas.....	89
John Rodgers către Minerva Denison	95
Alfred Dreyfus către Lucie Dreyfus	103
Marjorie Fossa către Elvis Presley.....	107

Proză pasională

Honoré de Balzac către Éveline Hanska.....	115
Ludwig van Beethoven către „Eterna iubită“	119
Robert Browning către George Barrett.....	125
Katherine Mansfield către John Middleton Murry	131
Oscar Wilde către Constance Wilde.....	135
Frida Kahlo către Diego Rivera	139
Emma Goldman către Ben Reitman.....	141
Ronald Reagan către Nancy Reagan	145

Despărțiri dueroase

Dylan Thomas către Caitlin Thomas	151
Franz Kafka către Felice Bauer	155
Napoleon Bonaparte către Joséphine Bonaparte.....	159
George Sand către Gustave Flaubert	163
Abigail Smith către John Adams.....	167
Simone de Beauvoir către Nelson Algren.....	171
Mary Todd Lincoln către Harriet Wilson	175
Radclyffe Hall către Evguenia Souline	179

Foc și gheață

Anaïs Nin către Henry Miller	185
Voltaire către Marie Louise Denis	187
James Thurber către Eva Prout	191
George Bernard Shaw către Stella Campbell	193
Sarah Bernhardt către Jean Richepin	199
Marcel Proust către Daniel Halévy	205
Frank Lloyd Wright către Maude Miriam Noel	209
Anne Sexton către Philip Legler	213

Dragoste interzisă

Louise și Rachel Russell către Arthur Sullivan.....	219
Elisabeta I a Angliei către Thomas Seymour	227
Henric al VIII-lea către Anne Boleyn.....	231
Charles Parnell către Katherine O'Shea	235
Lewis Carroll către Clara H. Cunnyngame	239

<i>Permisuni</i>	243
------------------------	-----

<i>Mulțumiri</i>	251
------------------------	-----

Introducere

„TE DUCI la el! Ferice de tine, scrisoare! Să-i spui –

Să-i spui ce nu i-am scris;

Să-i spui că în sintaxă m-am încurcat

Și de verb și de pronume am uitat.

Să-i spui doar cum au alergat degetele

Și cum apoi s-au poticnit și-au mers cu greu:

Și cum ți-ai fi dorit să capeți ochi

Să vezi ce le-a încetinit.

Să-i spui că nu ești operă de artă,

Cum bine ți-ai dat și tu seama, din felul cum atârnă fraza

Ca șireturi de corsaj trase de un copil obraznic;

Și mai că ți se face milă de tot chinul meu.“

EMILY DICKINSON, *Complete Poems* (1924)

Sunt momente când nimic nu vorbește mai tare decât un cuvânt mut, scris pe o bucată de hârtie. Odată cu apariția mesajelor instant și a e-mailurilor, arta epistolelor sentimentale

și-a recăpătat oarecum popularitatea, chiar dacă se manifestă acum în mediul steril al ciberspățiului – unde nu există nici hârtie fină, confecționată manual, nici caligrafie elegantă și, evident, nici posibilitatea de a simți parfumul colilor de corespondență!

Totuși, scrisul ne oferă șansa de a reflecta înainte de a ne pune sufletul pe tavă. Scrisorile din această colecție nu au fost alese pentru manifestările expansive ale iubirii, ci pentru gama largă de sentimente autentice exprimate de semnatarii lor. La fel cum lumina se descompune în culori atunci când se refractă într-o prismă, dragostea dezvăluie spectrul emoțiilor noastre, iar scrisorile ne oferă ocazia de a arunca o privire în sufletul bogat al scriitorului.

Fiecare epistolă conține un motiv sau o variațiune pe tema iubirii și astfel ne propune o definiție mai cuprinzătoare a acestui cuvânt. Veți citi despre pasiune, dor, disperare, pierdere, mânie, tristețe, amărăciune, compasiune, respect, prietenie, recunoștință, gelozie, îndoială și fericire. Întregul registru al sentimentelor omenești se găsește în aceste misive.

Pentru că mă ocup de comerțul cu manuscrise și cărți rare de mai bine de douăzeci de ani, am avut astfel norocul de a putea oferi spre vânzare unele dintre scrisorile incluse în volumul de față, semnate de Chagall, Hemingway, Sand și Wright.

Din motive evidente, scrisorile de dragoste apar extrem de rar pe piață – din cauza caracterului lor intim, sunt de obicei distruse sau închise în arhive personale. Este lesne de înțeles de ce oamenii (mai cu seamă persoanele publice) preferă să țină ascunse mărturiile unor asemenea sentimente intense, de natură intimă. Se întâmplă însă ca, după mai mult timp, prietenii

sau rudele destinatarului să dea publicității sau să vândă aceste prețioase amintiri.

Scrisoarea lui Hemingway din prezentul volum este doar una dintre cele aproape treizeci de epistole extraordinare pe care i le-a scris lui Mary Welsh, ultima sa soție. Toate au fost descoperite după moartea lui Mary, într-o valiză din apartamentul ei, împreună cu numeroase manuscrise și alte documente, printre care fișele fiscale ale lui Hemingway și o listă de medicamente pe care el le lua spre sfârșitul vieții pentru a-și trata depresia. Scrisorile lui sunt cele mai dramatice și mai sugestive din câte am citit eu vreodată. Am avut bucuria de nedescris de a ține în mâinile mele documentele originale.

După ani în care am achiziționat și am vândut asemenea scrisori rare și după sute de ore de documentare, am reușit să alcătuiesc această colecție care conține unele dintre cele mai frumoase și mai neobișnuite scrisori de dragoste ale marilor personalități ale lumii. Veți găsi aici fragmente de corespondență grăitoare ale unor cupluri celebre din istorie, printre ele numărându-se Amiralul Nelson și Lady Hamilton, Zelda și F. Scott Fitzgerald, Frida Kahlo și Diego Rivera. Am inclus aici scrisori ale unor titani ai culturii, cum este Beethoven, dar și ale unor persoane mai puțin cunoscute – de exemplu, Marjorie Fossa, fană înrăită a lui Elvis. Am dorit să ofer o perspectivă diversă, neobișnuită și nu întotdeauna romantică asupra iubirii – să prezint iubirea așa cum este ea în realitate, nu doar în vise: pasională, nebună și credincioasă sau rece, distantă și mincinoasă.

Unele scrisori nu fac parte dintr-un schimb de declarații între iubiți. De exemplu, cele două scrisori ale lui Elizabeth

și Robert Browning sunt adresate fratelui lui Elizabeth, George. Sunt epistole deosebit de emoționante, care scot în evidență dragostea profundă care îi unea pe acești doi poeți fenomenali ai secolului al nouăsprezecelea și pe care ei au decis să o mărturisească unui terț.

Una dintre cele mai tulburătoare scrisori de dragoste din lucrarea de față este strâns legată de un proces care a făcut multă vâlvă în secolul al nouăsprezecelea: procesul lui Alfred Dreyfus. Acuzat pe nedrept de camarazii săi pentru acțiuni de spionaj, căpitanul francez a fost judecat și exilat pe viață în Insula Diavolului. Detaliile uluitoare ale cazului său sunt mult prea complicate pentru a fi discutate aici, dar corespondența dintre Alfred Dreyfus și soția sa, Lucie, este o mărturie a iubirii lor nepieritoare și a încrederii pe care au avut-o unul în celălalt pe tot parcursul acelei grele încercări. Căpitanul Dreyfus era hotărât să-și apere onoarea cu orice preț și să-și dovedească nevinovăția, motivat fiind de dragostea și respectul pe care i-l purtau soția și cei doi copii ai săi. Însă, din moment ce el era izolat pe o insulă mică, Lucie a fost cea nevoită să lupte pentru anularea sentinței nedrepte, bazate pe un antisemitism instituționalizat. Succesul obținut nu-i evidențiază doar tenacitatea și curajul, ci și dorința ca, în numele dragostei, să salveze onoarea și viața preaiubitului ei soț. Oricât de emoționantă ar fi scrisoarea lui Alfred către Lucie, contextul în care a fost ea scrisă o face și mai impresionantă.

Deși cultura noastră se grăbește să descopere forme de comunicare mai rapide și mai comode, încă mai reușește să ne captiveze curgerea lunguroasă a cuvintelor scrise pe foaia de hârtie. Vă veți întreba: Dar nu a durat prea mult alegerea cuvântului potrivit,

Introducere

care să transmită tonul dorit și să trezească sentimente reciproce? A fost un proces lent și elaborat ori o mâzgăleală rapidă? Pe aceste scrisori vechi, urmele de cești cu cafea sau de lacrimi și ștergerea anumitor cuvinte sau petele de cerneală sunt doar câteva indicii care ne pot da o idee despre starea de spirit a semnatarului.

Sper ca atunci când veți citi scrisorile să puteți descifra sentimentele celor care le-au scris, dar și să vă imaginați ce anume trebuie să fi simțit destinatarii când au deschis plicul și au citit scrisoarea, sugrumați de emoție sau de nerăbdare.

Dragoste
tandă

Horatio Nelson către Emma Hamilton

„Te iubesc mult, cu toată inima mea...”

Horatio Nelson (1758–1805). Amiral britanic. Nelson, care și-a început cariera pe mare la vârsta de doisprezece ani, a fost avansat la gradul de comodor (comandant de navă) în 1796. În 1797 a contribuit la victoria britanicilor împotriva flotelor spaniolă, franceză și olandeză din largul Capului Sf. Vincent și a fost înaintat la gradul de contraamiral. În același an a fost rănit la cotul drept, i-a fost amputată mâna de o persoană nepricepută și a revenit în activitate câteva luni mai târziu. În anul 1798, după victoria zdrobitoare împotriva francezilor de la Abukir (Bătălia Nilului), Nelson a reluat legătura cu Lady Emma Hamilton (născută Lyon; 1765–1815), superba și energica soție a eruditului diplomat Sir William Hamilton. Emma a organizat o primire entuziastă pentru Nelson când

„sper să-mi aducă scrisori
de la tine, pe care ți iubesc
mai mult decât pe oricine altcineva
de pe Lumea asta“

Emma Hamilton

Horatio Nelson

acesta a revenit la țarm, în portul Neapole, Italia, unde soțul său era emisar al guvernului britanic. În 1801, s-a născut fiica lor, Horatia. La sugestia lui Nelson, Emma a cumpărat conacul Merton Place din Surrey, în apropiere de Londra, unde Nelson avea să petreacă multe zile fericite, așa cum mărturisește el în scrisoarea aceasta. La data de 6 aprilie 1803, a murit Sir William, rămas în istorie mai mult pentru că a tolerat legătura extraconjugală a soției lui. Lady Hamilton și Nelson i-au vegheat ultimele clipe ale vieții. Scrisoarea de față, scrisă la bordul corabiei Victory, este una dintre ultimele epistole trimise de amiral iubitei sale Emma, înainte de victoria decisivă asupra francezilor și de moartea sa de la Trafalgar, din 21 octombrie 1805.

Se va îndeplini cererea dl. Denis ca lt. Hargraves să fie prezentat, dar trebuie luat în considerare că sunt foarte puține șanse de a ajunge la bordul navei comandantului suprem în Lunile de Iarnă și eu sper ca lupta noastră să se încheie înainte de venirea zilelor de vară. Vântul a băttut atât de puternic în aceste ultime două zile, încât Inamicul, nici dacă ar fi dorit, nu ar fi putut să iasă în larg, așa cum eu sunt de părere că a intenționat. Dumnezeu a trimis vântul atât pentru noi, cât mai ales pentru binele Patriei noastre. Prietenul nostru Sutton pleacă acasă să se îngrijească de sănătate. Hoste e la comanda lui *Amphion* și Sir Wm Bolton la a lui *Eurydice*, cu speranța că va aproba Amiralitatea. Aceasta este ultima

șansă ca Sir Billys să facă avere în serviciul activ și perseverând va reuși și va fi îndestulat. O Iubita mea Emma cât de tare îl invidiez pe Sutton pentru că pleacă acasă, vine la Merton și vă vede pe dumneata și pe Horatia. Cred că cele 25 de zile pe care le-am petrecut la Merton a fost cele mai fericite din viața mea. Mă rugam la Dumnezeu să nu se mai termine dar am încredere că vor fi și altele curând cât mai multe. După cum îți poți imagina situația lui Sir Robt. Calder mi s-a părut foarte stânjenitoare și supărătoare. Urma să plece acasă cu altă navă... Totuși am cedat în fața nefericirii lui și am ordonat ca *Prince of Wales* să-l ducă la Spithead ca să aștepte acolo rezultatul anchetei. Cred că are dreptul să fie tratat cu Respect, așadar Draga Mea Emma nu-ți forma nicio părere în priv. lui până nu se încheie procesul. Muncesc ca un cal la jug dar nu mă apropii de terminarea misiunii care mi se pare dificultate să o limpezesc dar nu permit să sporească. Se vede *Agamemnon* și sper să-mi aducă scrisori de la tine, pe care te iubesc mai mult decât pe oricine altcineva de pe Lumea asta și sper să aud că familia noastră este bine în dragul dragul nostru Conac. Să crezi tot ce îți spun cu ocazia aceasta dar scrisorile fiind în carantină pot fi citite nu că mi-ar păsa cine află că te iubesc mult cu toată inima mea. Îți trimit scrisoarea lui Adam Campbell & copie după cele de la Rege & Regină. Vezi că ei nu doresc să plec niciodată din Mediterană.

Dragostea tandră

Sărut-o pe Scumpa Horatia de o mie de ori din partea credinciosului Dumitale Nelson & Bronte¹.

Cu toate că a moștenit mulți bani atât de la soțul ei, cât și de la Nelson, Emma i-a irosit pe toți și a murit, aproape săracă, la Calais, Franța. Horatia s-a căsătorit mai târziu cu un preot englez și a avut o familie numeroasă.

¹ Nelson & Bronte – a fost semnătura amiralului Nelson după ce a devenit Duce de Bronte, în 1799 (n. tr.).

George A. Custer către Elizabeth Custer

„Al dumitale peste timp și eternitate...”

George Armstrong Custer (1839–1876). General american. Fiu de fierar, în 1861 a absolvit West Point printre ultimii din promoție și a ajuns comandant de cavalerie în Războiul Civil. Deși au fost împușcați unsprezece cai în timp ce el se afla în șa, Custer a fost rănit o singură dată și a fost avansat la gradul de general de brigadă la vârsta de douăzeci și trei de ani și apoi, la douăzeci și cinci, a ajuns general-maior. În 1866, George era locotenent-colonel în cadrul Regimentului 7 de Cavalerie și a luat parte la campania generalului Winfield Scott Hancock îndreptată împotriva indienilor din Marile Câmpii. Soția lui, Elizabeth (născută Bacon) sau „Libbie”, fiică de judecător din Ohio, era o femeie educată, hotărâtă și ambițioasă. Inițial ea a refuzat cererea în căsătorie a lui George,

George, în uniformă, stă pe scaun alături de Libbie, iar fratele său, Thomas, se află în picioare în spatele lor.

Dragostea tandră

dar a acceptat-o doar atunci când el a promis că niciodată nu va mai bea, nu va mai înjura și nu va mai participa la jocuri de noroc, continuând însă să le facă pe toate. Devotamentul ei a fost legendar: și-a însoțit soțul în campaniile militare, a locuit în corturi, ferme și pensiuni. Sentimentele lui pentru ea nu erau deloc mai prejos – în 1867 George a fost trimis în fața Curții Marțiale și suspendat timp de un an, fără soldă, pentru că făcuse o vizită neaprobăată la soția sa, într-un fort din apropiere. La data de 25 iunie 1876, în timpul unei încercări de a alunga triburile Sioux și Cheyenne de pe teritoriul statului Montana, a avut loc Bătălia de la Little Bighorn, în care au fost masacrați George, fratele său, Thomas, și alți 266 de oameni aflați sub comanda lui.

Scrisoarea de mai jos a fost scrisă la scurtă vreme după bătălia de la Yellow Tavern, de lângă Richmond, Virginia (11 mai 1864), luptă la care a luat parte și George și în care a fost rănit mortal ilustrul general confederat James Ewell Brown („JEB”) Stuart.

*„Cu gândul la draga mea...
ultima mea rugăciune
va fi pentru ea, cu ultima suflare
îi voi roști numele“*

Drăguța mea dragă – Din nou mi se cere să-ți spun adio pentru scurtă vreme. Mâine-dimineață două Divizii, I și a II-a din Corpul nostru expediționar pornesc la un alt atac. S-ar putea să fim plecați două sau trei săptămâni. Voi scrie, cu prima ocazie. Păstrează-ți curajul și amintește-ți izbânzile din trecut. Deocamdată Dumnezeu și succesul ne-au avut în grija lor. De ce să nu sperăm într-o continuare a binecuvântării Lui?

Cu gândul la draga mea și la cauza dreaptă și nobilă am pornit cu inimă dâră să-mi plătesc datoria către patria mea. Oare trebuie să-i repet dragei mele că ea este totul pentru mine în viață, iar dacă Destinul va hotărî să mor, dacă va hotărî că țara mea are nevoie de moartea mea, ultima mea rugăciune va fi pentru ea, cu ultima suflare îi voi rosti numele și Raiul nu va fi Rai până când nu vom fi din nou împreună. Scrie soților Monroe și anunță-i de absența mea.

Al dumitale peste timp și eternitate,

Autie